

DATOS IDENTIFICATIVOS

Educación: Escola inclusiva e atención á diversidade

Materia	Educación: Escola inclusiva e atención á diversidade			
Código	P02G110V01302			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Parrilla Latas, Maria Angeles Pilar			
Profesorado	Parrilla Latas, Maria Angeles Pilar			
Correo-e	parrilla@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Afirmar que na escola se desenvolven determinados procesos que favorecen a inclusión e á súa vez un recoñecemento de que outros procesos contribúen ou poden fomentar a exclusión e a marxinação. Por iso, entendemos que nesta materia é conveniente analizar o fenómeno na súa dobre dimensión (inclusión/exclusión), como dous conceptos claramente inseparables para comprender en profundidade as traxectorias educativas dos alumnos e deseñar e desenvolver ámbitos educativos máis inclusivos, menos excluíntes.			

Competencias

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes
C8	Saber informar a outros profesionais especialistas para abordar a colaboración do centro e do mestre na atención ás necesidades educativas especiais que se susciten
C10	Crear e manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo.
C19	Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación e saber ser flexible no exercicio da función docente.
C21	Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.
C22	Atender as necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.
C23	Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e a melloría en educación infantil.
C30	Participar na elaboración e seguimento de proxectos educativos de educación infantil no marco de proxectos de centro e en colaboración co territorio e con outros profesionais e axentes sociais.
C61	Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D7	Resolución de problemas
D9	Traballo en equipo

D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Identificar dificultades de aprendizaxe relacionadas coa atención á diversidade en contextos inclusivos	A2	B3	C8	D12 D13 D16
Estructurar e promover o aprendizaxe autónomo dos alumnos á luz dos obxectivos e contenidos propios do correspondente nivel educativo, desenvolvendo estratexias que eviten a exclusión e a discriminación.	A2	B11	C19	D1 D2 D9 D12
Respetar as diferencias culturais e persoais dos alumnos e demais membros da comunidade educativa.	A2	B2	C10 C22	D2 D7 D9 D14
Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades e realizar actividades educativas de apoio no marco dunha educación inclusiva.	A2	B3 B11	C21 C23	D9 D12 D13 D16
Experimentar un clima de relación positivo e de respecto que evite a exclusión ou discriminación mediante a construción de normas de convivencia democrática, afrontando e resolvendo de forma colaborativa situacións problemáticas e conflitos interpersonais de natureza diversa, como modelo de relación que logo poidan aplicar a súa práctica profesional.	A2	B3	C21 C30 C61	D1 D2 D7 D9 D12 D13 D14 D16
Dinamizar co alumnado a construción participada de regras de convivencia democrática, e afrontar e resolver de forma colaborativa situacións problemáticas e conflitos interpersonais de natureza diversa.	A2	B3	C10 C22	D2 D7 D9 D17
Adquirir habilidades básicas de deseño e aplicación didáctica adaptada que faciliten a inclusión de estudantes con necesidades específicas de apoio educativo e desenvolver propostas de acción dentro dun enfoque comprensivo da educación diversificada.	A2	B11	C22 C23	D1 D2 D7 D9 D17
Deseñar e desenvolver proxectos educativos e unidades de programación que permitan adaptar o currículo ao contexto sociocultural e as diferentes características do alumnado.	A2	B3	C30	D2 D9
Saber promover a adquisición de hábitos en torno á autonomía, a liberdade, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e de límites.	A2	B11	C22	D1 D2 D14 D16
Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción entre iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, a traballo cooperativo e o esforzo individual.	A2	B3	C21	D12 D16 D19
Saber informar aos outros profesionais especialistas para abordar a colaboración do centro e do mestre na atención ás necesidades educativas especiais.	A2	B3	C8 C21	D1 D12 D14

Contidos

Tema	
1.A escola inclusiva: a escola de cada un	-
2. Concepto de atención á diversidade	-
3. A atención á diversidade no sistema educativo	-
4. Tratamento e prevención das dificultades de aprendizaxe e da atención	-
5.Programas e estratexias educativas de atención á diversidade nos centros educativos	-
6. Diagnóstico e avaliación para a atención a diversidade	-

7. Medidas de atención á diversidade	-
8. Adaptacións curriculares	-
9. Integración escolar	-

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	35	55
Traballos tutelados	15	32	47
Traballos de aula	12	11	23
Titoría en grupo	2	0	2
Outros	1	0	1
Probas de resposta curta	2	20	22

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos tutelados	Preparación de ensaios sobre a materia que inclúen a procura e recolleita de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción etc.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante
Titoría en grupo	Entrevistas en grupo co profesorado da asignatura para asesoramiento de actividades da materia.
Outros	Revisión de exames

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Realizarase en titorías individuais e/ou grupais sobre os contidos da materia así como apoio e orientación sobre as estratexias metodolóxicas e actividades desenvolvidas na asignatura.
Traballos tutelados	Realizarase en titorías individuais e/ou grupais sobre os contidos da materia así como apoio e orientación sobre as estratexias metodolóxicas e actividades desenvolvidas na asignatura.
Sesión maxistral	Realizarase en titorías individuais e/ou grupais sobre os contidos da materia así como apoio e orientación sobre as estratexias metodolóxicas e actividades desenvolvidas na asignatura.
Traballos de aula	Realizarase en titorías individuais e/ou grupais sobre os contidos da materia así como apoio e orientación sobre as estratexias metodolóxicas e actividades desenvolvidas na asignatura.
Outros	Realizarase en titorías individuais e/ou grupais sobre os contidos da materia así como apoio e orientación sobre as estratexias metodolóxicas e actividades desenvolvidas na asignatura.
Probas	Descrición
Probas de resposta curta	Realizarase en titorías individuais e/ou grupais sobre os contidos da materia así como apoio e orientación sobre as estratexias metodolóxicas e actividades desenvolvidas na asignatura.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación		Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Traballos tutelados	Avaliación dos traballos tutelados e as súas evidencias segundo guía didáctica de avaliación deseñada para cada traballo e entregada aos alumnos.	40	A2	B2	C8	D1
				B3	C10	D2
				B11	C19	D7
					C21	D9
					C22	D12
					C23	D13
					C30	D14
					C61	D16
						D17
						D19

Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.	20	A2	B2 B3 B11	C8 C10 C19 C21 C22 C23 C30 C61	D1 D2 D7 D9 D12 D13 D14 D16 D17 D19
Probas de resposta curta	Trátase dunha proba escrita que avalía os coñecementos teórico-prácticos da materia. Será unha única proba ao final da materia.	40	A2	B3	C10 C19 C21	D1 D7 D12 D13 D19

Outros comentarios sobre a Avaliación

Criterios para superar a materia:

- Alumnado asistente: enténdese por alumnado asistente ao que asista con regularidade a clases (como mínimo un 80%). Este deberá realizar as tres partes indicadas no apartado de Avaliación e será condición indispensable para superar a materia que se obteña en cada unha delas polo menos un 5.

- Alumnado non asistente: enténdese por alumnado non asistente o que non asista con regularidade a clases (falta máis dun 80%). Este deberá realizar unha única proba: un exame no que entran todos os contidos da materia incluídos os abordados nos traballos. Será condición indispensable para superar a materia que se obteña polo menos un 5 neste.

Segunda convocatoria:

As competencias non adquiridas en primeira convocatoria, serán avaliadas en segunda (xullo). De non aprobar entón, non se gardarán.

Responde ás mesmas esixencias e probas realizadas na primeira.

Bibliografía. Fontes de información

- Abad, M.L y Arias, A, **Género y educación**, Graó,
- Ainscow, M, **Desarrollo de escuelas Inclusivas. ideas, propuestas y experiencias para mejorar las instituciones escolares.**, Narcea,
- Ainscow, M., **Mejorar las escuelas urbanas**, Narcea,
- Arnaiz, P., **Educación Inclusiva. Una escuela para todos.**, Aljibe,
- Askew, S. y Ross, C, **Los chicos no lloran. El sexismo en educación**, Paidós,
- Booth, **Guía para la evaluación y mejora de la educación inclusiva: = (Index for inclusion) : desarrollando el aprendizaje y la participación en los centros educativos**, Universidad Autónoma de Madrid,
- Blanchard y Muzas, **Propuestas metodológicas para profesores reflexivos. Cómo trabajar con la diversidad en el aula.**, Narcea,
- Brownw, N. y France, P., **Hacia una educación Infantil no sexista**, Morata,
- Cano Moreno, J., **Atención Educativa a las neecsidades espciales relacionadas con el contexto sociocultural**, www.aulaintercultural.org,
- Echeita Sarrionandia, G., **Educación para la inclusión o educación sin exclusiones.**, Narcea,
- Gallego Vega, C., **El apoyo entre profesores como actividad educativa inclusiva**, Revista de Educación, 327, 83-105,
- Gallego Vega, C., **O Uso e o Abuso Do Concepto de Necesidades Educativas Especiales**, Revista Galega de Educacion, 43, 14-17,
- Moriña, A, **La escuela de la diversidad**, Síntesis,
- Paniagua, G. y Palacios, J., **Educación Infantil. Respuesta educativa a la diversidad.**, Alianza Editorial,
- Parrilla, A., **Diversidad. En Diccionario Galego de Pedagogía**,
- Parrilla, A., **Acerca del origen y sentido de la educación inclusiva. En Revista de Educación**, Revista de Educación, n 327, 11-41,
- Parrilla, A., **O Longo Camiño Cara Á Inclusión**, Revista Galega Do Ensino, 32, 35-54,
- Parrilla, A. y Daniels, H., **Creación y Desarrollo de Grupos de Apoyo entre profesores**, Mensajero,
- Parrilla, A. y Moriña, A., **Lo que Todos Nos Preguntamos Sobre la Educación Inclusiva.**, Padres y Maestros, 284, 10-13,
- Parrilla, A., **La Educación Inclusiva: un Desafío a Todos los Sistemas y Comunidades Educativas**, Escuela Española, 13., 7-9,
- Parrilla, A., **Apoyo a la escuela: un proceso de colaboración**, Ed. Mensajero,
- Puigdemívol, I., **La educación especial en la escuela integrada: una perspectiva desde la diversidad**, Graó,
- Pujolás, P., **9 ideas clave: el aprendizaje cooperativo**, Garó,

Pujolás, P, **Atención a la Diversidad y Aprendizaje cooperativo en la educación obligatoria**, Aljibe,

Ray-Díez, E., **Exclusión social: Indicadores para su estudio y aplicación para el trabajo social.**, Minsiterio de trabajo y Asuntos Sociales,

Román, M. Moreno, J.M., **Eduacción Comprensiva. Nuevas perspectiva**, Cincel,

Stainback, S. y Stainback, W., **Celebrar la diversidad, crear comunidad. En Aulas Inclusivas**, Narcea,

Thomas, G. Loxley, A., **Deconstrucción de la educación especial y construcción de la educación inclusiva.**, La Muralla,

Tolchinsky, L., **Procesos de aprendizaje y formación docente en condiciones de extrema diversidad.**, Barcelona. Octaedro,

Tomlinson, C, **El aula diversificada: dar respuesta a las necesidades de todos los estudiantes**, Octaedro,

Tomlinson, **Estrategias para trabajar con la diversidad en el aula**, Paidós,

Torres, J., **Diversidad cultural y contenidos escolares**, Revista de Educación, 345, 83-110,

Vega, A, **Los centros escolares ante la inadaptación social**, Aljibe,

VVAA, **Hacia escuelas eficaces para todos. Manual para la formación de equipos docentes.**, Narcea,

Ainscow, M., Hopkins, D., Soutworth, G. y West, M., **Hacia escuelas eficaces para todos. Manual para la formación de equipos docentes**, Madrid. Narcea,

Ainscow, M., Beresford, J., Harris, A., Hopkins, D. y West, M., **Crear condiciones para la mejora del trabajo en el aula. Manual para la formación del profesorado**, Madrid. Narcea,

Ainscow, M., y West, M., **Mejorar las escuelas urbanas: liderazgo y colaboración**, Madrid: Narcea,

Arnaiz, P., **Atención a la diversidad. Diseño Curricular**, Costa Rica: EUNED,

Baráibar, J.L., **Inmigración, familias y escuela en educación infantil**, Madrid. Catarata-MEC,

Del Carmen, M., **La organización del currículo de educación infantil en clave de diversidad. En R. Alcudia et al. (Eds). Atención a la diversidad**, Barcelona: Graó,

Echeita, G., **Educación para la inclusión o educación sin exclusiones**, Madrid: Narcea,

Gimeno, J., **La construcción del discurso acerca de la diversidad y sus prácticas. En R. Alcudia et al. (Eds) la Atención a la diversidad**, Barcelona: Graó,

Guijo, V., **La exclusión social en la infancia: la función de la escuela. En F. López Sánchez (coord.) La escuela infantil: observatorio privilegiado de las desigualdades**, Barcelona: Graó,

Parrilla, A., **Apoyo a la escuela un proceso de colaboración**, Bilbao: Mensajero,

Parrilla, A., **Creación y desarrollo de grupos de apoyo entre profesores**, Bilbao: Mensajero,

Parrilla, A., **Acerca del origen y sentido de la educación inclusiva**, Revista de Educación 327,

Parrilla, A., **Atención á diversidad. En J. Caride y F. Trillo (2010) Diccionario Galego de Pedagogía**, Vigo: Galaxia,

Salinas, S., **Atención a la diversidad en Educación Infantil**, Vigo: Ideas Propias,

Susinos, T., **¿De qué hablamos cuando hablamos de inclusión educativa?**, Temáticos Escuela Española, 13,

UNESCO, **Informe de seguimiento de la educación en el mundo. Superar la desigualdad. Por qué es importante la gobernanza**, UNESCO http://www.isftic.mepsyd.es/formacion/materiales/126/cd/unidad_1/material_M1/sabermas2.pdf,

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Psicología: Fundamentos psicológicos da intervención temperá/P02G110V01304

Psicología: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil/P02G110V01305

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil/P02G110V01102

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/P02G110V01103

Educación: Organización do centro escolar/P02G110V01203

Psicología: Psicología do desenvolvemento de 0-6 anos/P02G110V01104

Outros comentarios

Se recomenda:

- 1) Asistencia continuada a clases. A asistencia considérase fundamental para o seguimento da materia por parte do alumnado e para a avaliación, por parte dos docentes.
- 2) Dominio da informática a nivel usuario, o que supón o manexo de aplicacións de carácter xeral (por exemplo, de tratamento de textos, base de datos, programa de presentacións...), do correo electrónico e Internet.
- 3) Actitude favorable e receptiva para a aprendizaxe.